

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Maahanmuuttoviraston lausunto asiassa HE 50/2025 vp

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä, jolla laittomasti maassa oleskelevilta esitetään poistettavaksi oikeus muihin kuin kiireellisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin ja sosiaaliturvaan eli palattaisiin tältä osin viime vaalikautta edeltäneeseen oikeustilaan.

Maahanmuuttovirasto on antanut asiassa myös lausuntonsa toisella lausuntokierroksella 28.1.2025.

Maahanmuuttovirasto ymmärtää esityksen tavoitteen ja pitää kannatettavana ajatusta siitä, etteivät terveydenhuollon palvelut saisi luoda kannustetta laittomasti maassa oleskeleville jäädä maahan.

Maahanmuuttovirasto toteaa, ettei esityksellä ole juurikaan vaikutuksia Maahanmuuttoviraston toimintaan. Maahanmuuttovirasto toteaa, ettei tilastojen perusteella voida tehdä sellaista johtopäätöstä, että terveydenhuollon palvelujen rajaamisella olisi myönteistä vaikutusta halukkuuteen palata vapaaehtoisesti. Viitteitä siitä, että terveydenhuollon palveluihin pääsillä olisi vaikutusta henkilön paluupäätökseen ei ole, eikä tästä ole viitteitä muualtakaan Euroopasta.

Avustetun vapaaehtoisen paluun tukemana palanneiden määrät ovat vaihdelleet suuresti viime vuosina. Vuonna 2020 palanneita oli 217, vuonna 2021 148, vuonna 2022 130, vuonna 2023 181, vuonna 2024 313 ja vuoden 2025 heinäkuuhun mennessä 143 kappaletta. Näitä tilastoja tarkastellessa tulee huomioida myös muut seikat, kuten turvapaikanhakijoiden määrät, jotka ovat osin sidoksissa palaavien määrään. Maahanmuuttovirasto haluaa myös painottaa, että vastaanottojärjestelmän ulkopuolisia maassa laittomasti oleskelevia henkilöitä palaa vuosittain avustetun vapaaehtoisen paluun tukemana vain muutamia kymmeniä.

Paluumatkan järjestelyjen osalta Maahanmuuttovirasto huomioi, että palaajille on voitava tarjota tiettyjä terveydenhuollon palveluja, joita ilman esimerkiksi lentomat kustaminen ei olisi välttämättä mahdollista. Kyse voi esimerkiksi olla palaajan sekä muiden matkustajien turvallisuudesta tiettyjen tarttuvien tautien hoidon osalta. Maahanmuuttoviraston arvion mukaan vuosittain noin 15-20 %:lla avustetun vapaaehtoisen paluun tukemana palanneista on ollut jonkinlainen terveydellinen erityistarve.

Maahanmuuttovirasto toteaa, että esityksellä voi olla paluujärjestelyjen keston kannalta vähäisiä kielteisiä epäsuoria vaikutuksia. Vapaaehtoisen paluun käytännön järjestelyt edellyttävät, että palaajan terveydentila on hallinnassa. Puutteellinen pääsy terveydenhuollon palveluihin voi johtaa henkilön

terveydentilan heikkenemiseen, joka voi taas johtaa paluujärjestelyiden pitkittymiseen, kunnes henkilön terveydentila on saatu tasapainotettua. Tällainen pitkittyminen voi johtaa myös palaajakohtaisten kustannusten kasvuun.

Kun henkilö hakeutuu avustetun vapaaehtoisen paluun piiriin, tulee hänen paluunsa järjestää mahdollisimman pikaisesti. Julkisen terveydenhuollon palveluihin pääsyn hidastuminen tai estyminen voi johtaa enenevässä määrin yksityisten palveluiden käyttöön, jotta avustettu vapaaehtoinen paluu saadaan toteutettua. Yksityiset palvelut ovat luonnollisesti kalliimpia, ja näistä kustannukset tulevat lopulta Maahanmuuttoviraston katettaviksi. Tämä vaikutus arvioidaan kuitenkin vähäiseksi laittomasti maassa oleskelevien palaajien määrän vähäisyyden vuoksi.

Esityksellä voi lisäksi olla vähäinen kannustava vaikutus halukkuuteen jättää kansainvälisen suojelun hakemus, jolloin laittomasti maassa oleskeleva pääsee vastaanottopalveluiden piiriin ja siten hänen terveydenhuollon palveluiden tarve arvioidaan vastaanottolain (746/2011) 26 §:n mukaan.

Oikeuspäällikkö, johtajan sijainen Jaakko Purontie

Johtava asiantuntija Martta Virkkala

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 12.09.2025 klo 15:20. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Eduskunta, sosiaali- ja terveysvaliokunta